EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

14. oktoober 2010 *

Kohtuasjas C-61/09,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalzi (Saksamaa) 28. jaanuari 2009. aasta määrusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. veebruaril 2009, menetluses

Landkreis Bad Dürkheim

versus

Aufsichts- und Dienstleistungsdirektion,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees A. Tizzano, kohtunikud J.-J. Kasel, A. Borg Barthet (ettekandja), E. Levits ja M. Safjan,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: J. Mazák,
kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikku menetlust ja 4. veebruari 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Landkreis Bad Dürkheim, esindaja: A. Martin,

– Aufsichts- und Dienstleistungsdirektion, esindaja: M. Arnoldi,

– A. Niedermair-Schiemann, esindajad: *Rechtsanwalt* M. Winkelmüller ja *Rechtsanwalt* M. Rietdorf,

– Saksamaa valitsus, esindajad: M. Lumma ja J. Möller,

– Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna ja M. Drwiecki,

– Euroopa Komisjon, esindajad: F. Clotuche-Duvieusart ja G. von Rintelen,

olles 11. mai 2010. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 29. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1782/2003, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks ning muudetakse määruseid (EMÜ) nr 2019/93, (EÜ) nr 1452/2001, (EÜ) nr 1453/2001, (EÜ) nr 1454/2001, (EÜ) nr 1868/94, (EÜ) nr 1251/1999, (EÜ) nr 1254/1999, (EÜ) nr 1673/2000, (EMÜ) nr 2358/71 ja (EÜ) nr 2529/2001 (EÜT L 270, lk 1, ELT eriväljaanne 03/40, lk 269), muudetud nõukogu 19. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 2013/2006 (ELT L 384, lk 13) (edaspidi „määrus nr 1782/2003”), artiklit 44.

2 Taotlus esitati Landkreis Bad Dürkheimi (Bad Dürkheimi piirkondlik asutus) ja Aufsichts- und Dienstleistungsdirektion Rheinland-Pfalzi (Rheinland Pfalzi liidumaa järelevalvet teostav ja nõustav haldusasutus, edaspidi „ADD”) vahelises vaidluses, mis

puudutab teatava maa (edaspidi „vaidlusalune maa-ala") arvestamist A. Niedermair-Schiemanni toetusõiguste kindlaksmääramiseks ühtse otsemaksete kava raames.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

Määrus nr 1782/2003

3 Määrusega nr 1782/2003 kehtestatakse põllumajandustootjate sissetulekutoetuse kava. Seda kava nimetatakse määruse artikli 1 teise taande kohaselt „ühtseks otsemaksete kavaks".

4 Määruse põhjenduses 3 on öeldud:

„Põllumajandusmaa kasutusest välja langemise vältimiseks ja selle heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes säilitamise tagamiseks tuleks kehtestada standardid, mis võivad tugineda liikmesriikide õigusnormidele. Seetõttu on asjakohane kehtestada ühenduse raamistik, mille alusel liikmesriigid saaksid standardid vastu võtta, võttes arvesse asjaomaste alade eriomadusi, sh mulla- ja ilmastikutingimusi, olemas-

olevat põllumajandustootmist (maakasutus, külvikord, tootmisviisid) ja põllumajandusstruktuure."

5 Määruse põhjenduses 21 märgitakse:

„Ühise põllumajanduspoliitika kohaste toetuskavadega nähakse ette otsene sissetulekutoetus, eriti silmas pidades põllumajandusega tegelevale rahvastikuosale rahuldava elatustaseme tagamist. Kõnealune eesmärk on lähedalt seotud maapiirkondade säilitamisega. […]"

6 Määruse põhjenduses 24 on öeldud:

„[…] Seetõttu tuleks ühtse otsetoetuse saamise tingimuseks kehtestada see, et peetaks kinni keskkonna, toidu ohutuse ning loomade tervishoiu ja heaoluga seotud tingimustest ja et põllumajandusettevõttes valitseksid head põllumajandus- ja keskkonnatingimused."

7 Määruse nr 1782/2003 artikli 2 punktide b ja c kohaselt:

„Käesoleva määruse kohaldamisel kasutatakse järgmisi mõisteid:

b) *põllumajandusettevõte* – kõik põllumajandustootja poolt juhitavad sama liikmesriigi territooriumil asuvad põllumajanduslikud tootmisüksused;

c) *põllumajanduslik tegevus* – põllumajandustoodete tootmine ja kasvatamine, sealhulgas saagikoristus, lüpsikarja pidamine, põllumajandusloomade aretamine ja pidamine ning maa hoidmine heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes, nagu on kehtestatud artikliga 5."

8 Määruse artikkel 3 „Põhinõuded" sätestab:

„1. Põllumajandustootja, kellele makstakse otsemakse, täidab III lisas osutatud kohustuslikke majandamisnõudeid kõnealuses lisas kehtestatud ajakava kohaselt ning artikli 5 alusel kehtestatud häid põllumajandus- ja keskkonnatingimusi.

2. Pädev riigiasutus varustab põllumajandustootja loeteluga kohustuslike majandamisnõuete ning heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste kohta, mida tuleb järgida."

9 Määruse artikli 5 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigi tagavad, et kogu põllumajandusmaa ning eelkõige põllumajandusmaa, mida enam ei kasutata tootmise eesmärgil, oleks heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes. Liikmesriigid määratlevad heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste miinimumnõuded IV lisas sätestatud raamistiku alusel, siseriiklikul või regionaalsel tasandil, võttes arvesse asjaomaste alade eriomadusi, sh mulla- ja ilmastikutingimusi, olemasolevat põllumajandustootmist, maakasutust, külvikorda, tootmisviise ja põllumajandusstruktuure. See ei tohiks piirata seoses nõukogu määrusega (EÜ) nr 1257/1999 kohaldatavaid häid põllumajandustavasid käsitlevaid standardeid

ega heade põllumajandustavade piirtaset ületavate põllumajanduse keskkonnameetmete kohaldamist."

10 Määruse nr 1782/2003 artikli 36 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Toetust ühtse otsemaksete kava alusel makstakse 3. peatükis määratletud toetusõiguste kohta, millega on seotud artikli 44 lõikes 2 määratletud tähenduses võrdne arv hektareid."

11 Määruse nr 1782/2003 artikli 43 „Toetusõiguste kindlaksmääramine" lõike 1 esimene ja teine lõik sätestavad:

„Ilma et see piiraks artikli 48 kohaldamist, saab põllumajandustootja toetusõiguse hektari kohta, mis arvutatakse, jagades võrdlussumma kõikide nende hektarite arvu kolmeaastase keskmisega, mis võrdlusperioodil andsid õiguse VI lisas loetletud otsetoetustele.

Toetusõiguste koguarv on võrdne eespool nimetatud hektarite keskmise arvuga."

12 Määruse artikkel 44 „Toetusõiguste kasutamine" sätestab lõigetes 1–3:

„1. Toetusõigus, millega on seotud toetuskõlblik hektar, annab õiguse toetusõigusega kindlaksmääratud summa maksmiseks.

2. „Toetuskõlblik hektar" on põllumajandusettevõtte mis tahes põllumajandusmaa haritava maana või püsikarjamaana [mõiste „püsikarjamaa" asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „püsirohumaa"], välja arvatud püsikultuuride või metsa all olevad pindalad ning mittepõllumajanduslikuks tegevuseks kasutatavad pindalad.

„Abikõlblik hektar" – samuti maa-ala, kuhu on istutatud humalaid, või maa-ala, kus kehtib ajutise puhkuse kohustus, või maa-ala, kuhu on istutatud oliivipuud.

3. Põllumajandustootja deklareerib maatükid, mis vastavad mis tahes toetusõigusega seotud toetuskõlblikule hektarile. Välja arvatud vääramatu jõu juhtude või erandlike asjaolude korral, on need maatükid põllumajandustootja käsutuses vähemalt 10 kuu pikkuseks ajavahemikuks, mis algab liikmesriigi kehtestatavast kuupäevast, kuid mitte varem kui ühtses otsemaksete kavas osalemise taotluse esitamise aastale eelneva kalendriaasta 1. septembrist."

13 Määrus nr 1782/2003 näeb 5. peatüki 1. jaos „Piirkondlik rakendamine" liikmesriikide suhtes ette võimaluse kohaldada ühtset otsemaksete kava piirkondlikul tasandil.

14 Määruse artikli 59 lõige 4, mis on kohaldatav ühtse otsemaksete kava rakendamisel piirkondlikul tasandil, sätestab, et põllumajandustootja toetusõiguste arv on võrdne nende hektarite arvuga, mille ta deklareerib vastavalt artikli 44 lõikele 2 ühtse otsemaksete kava esimesel kohaldamisaastal.

Määrus (EÜ) nr 795/2004

15 Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 795/2004, millega kehtestatakse nõukogu määruses (EÜ) nr 1782/2003 sätestatud ühtse otsemaksete kava üksikasjalikud rakenduseeskirjad (EÜT L 141, lk 1; ELT eriväljaanne 03/44, lk 226) (muudetud komisjoni 8. märtsi 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 394/2005) (ELT L 63, lk 17) (edaspidi „määrus nr 795/2004"), näeb artikli 2 punktides a–h ette:

„Määruse (EÜ) nr 1782/2003 III jaotises ja käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *põllumajandusmaa* – viljelusmaa, alalise karjamaa [mõiste „alaline karjamaa" asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „püsirohumaa"] ja alaliste kultuuride all olev kogu maa-ala;

b) *viljelusmaa* – viljelusmaa komisjoni määruse (EÜ) nr 796/2004 artikli 2 punkti 1 tähenduses;

c) *püsikultuurid* – külvikorravälised kultuurid, välja arvatud püsikarjamaa, mis võtavad maa enda alla vähemalt viieks aastaks ja annavad korduvat saaki, sealhulgas

puukoolid, nagu on määratletud komisjoni otsuse 2000/115/EÜ […] I lisa punktis G/05, välja arvatud mitmeaastased kultuurid ja nende mitmeaastaste kultuuride puukoolid;

[…]

e) *alaline karjamaa* – alaline karjamaa komisjoni määruse (EÜ) nr 796/2004 artikli 2 punkti 2 tähenduses;

[…]

h) *rentimine* – rentimine või sarnast liiki ajutised tehingud."

Määrus (EÜ) nr 796/2004

16 Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 796/2004, millega kehtestatakse nõukogu määruses (EÜ) nr 1782/2003 ette nähtud nõuetele vastavuse, toetuse ümbersuunamise ning ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi rakendamise üksikasjali-

kud reeglid (ELT L 141, lk 18; ELT eriväljaanne 03/44, lk 243) (muudetud komisjoni 11. veebruari 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 239/2005) (ELT L 42, lk 3) (edaspidi „määrus nr 796/2004"), sätestab artikli 2 punktides 1 ja 2:

„Käesoleva määruse kohaldamisel kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) *viljelusmaa* – põllukultuuride tootmiseks haritav maa või tootmisest kõrvale jäetud maa või kooskõlas määruse (EÜ) nr 1782/2003 artikliga 5 heas põllumajanduslikus ja keskkondlikus korras hoitav maa olenemata sellest, kas kõnealune maa on kasvuhoonete all või püsi- või äravõetava katte all;

2) *püsikarjamaa* – maa, mida kasutatakse rohu või muude rohttaimede looduslikuks kasvatamiseks (isekülvi teel) või harimiseks (külvamise teel), ning mis ei ole põllumajandusettevõtte külvikorraga hõlmatud viie aasta jooksul või kauem, välja arvatud maa, mis on tootmisest kõrvale jäetud vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1251/1999 artiklile 6, maa, mis on tootmisest kõrvale jäetud vastavalt määruse 1782/2003 artikli 54 lõikele 2 ja artiklile 107, maa-alad, mis on tootmisest kõrvale jäetud vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 2078/92 ja maa-alad, mis on tootmisest kõrvale jäetud vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1257/1999 artiklitele 22, 23 ja 24 […]."

Siseriiklik õigus

17 Betriebsprämiendurchführungsgesetz'i (ühtse otsemaksete kava kohaldamise seadus; *BGBl.* 2006 I, lk 1298) § 2 lõike 1 kohaselt tehakse alates 1. jaanuarist 2005 piirkond-

likul tasandil otsemakseid nimetatud seaduses ja ühtse otsemaksete kava rakendusmääruses sätestatud korra alusel.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 Põhikohtuasi käsitleb vaidlusaluse maa-ala arvestamist A. Niedermair-Schiemanni toetusõiguste kindlaksmääramiseks ühtse otsemaksete kava raames.

19 A. Niedermair-Schiemannile kuulub lambakasvatusega tegelev põllumajandusettevõte. Ta kasutab vaidlusalust maa-ala kahe lepingu alusel.

20 Neist esimesega, mis on 12. novembril 1998 sõlmitud Rheinland-Pfalzi liidumaaga, on A. Niedermair-Schiemannile antud luba kasutada teatavat maa-ala rohumaa ja karjamaana. Selles osas kehtivad ka teatavad piirangud. Eelkõige on igal aastal ajavahemikul 1. novembrist kuni 15. juunini keelatud ala niitmine ning niitmiseks ei tohi kasutada imuriga varustatud niidukeid ega rootorniidukeid. Teise niitmiskorra asemel võib lasta lammastel ja kitsedel, keda karjatatakse koplites või vabapidamisel, maatükkidel rohtu süüa, kusjuures karjatamise kestus tuleb kooskõlastada liidumaa looduskaitseasutusega. Maa käsutamine on tasuta, kuid huvitatud isik on kohustatud vastutasuks tasuma kutseühingu osamakseid. Asjassepuutuvate maatükkide omanikud on andnud need maatükid liidumaale rendile.

21 Vastavalt teisele lepingule, mis on sõlmitud 1. mail 2000 Landkreis Bad Dürkheimiga, on A. Niedermair-Schiemann „käsundisaajana" kohustatud maa-ala hooldama ning kasutama looduskaitse eeskirju järgides. Selle eest saab ta iga-aastast kindlaksmääratud tasu. Ta peab järgima ka konkreetseid lepingust tulenevaid kohustusi ja täitma looduskaitseasutuse täpsemaid korraldusi, näiteks karjatamise intensiivsuse kohta. Peale selle toetab looduskaitseasutus teda hooldustööde läbiviimisel, korraldades näiteks maatükkide ettevalmistavat niitmist ning võsaraiumise ja raadamisega seotud jooksvaid töid, kaasates selleks kolmandaid isikuid. Kõnesoleva maa-ala ühe osa omanik on Rheinland-Pfalzi liidumaa. Ülejäänud osas lubavad omanikud karjatamist looduskaitse eesmärgil ning teatavatel juhtudel on antud üldkorraldusi, kohustamaks maaomanikke lubama hooldustööde läbiviimist A. Niedermair-Schiemanni poolt.

22 Ühtses otsemaksete kavas deklareeris A. Niedermair-Schiemann vaidlusaluse maa-ala tema põllumajandusettevõttele kuuluva püsirohumaana. 20. veebruari 2006. aasta otsusega määrati talle toetusõigus nii viljelusmaa kui ka rohumaa, sh vaidlusaluse maa-ala eest.

23 Ministri korraldusel muudeti nimetatud otsust 14. mai 2007. aasta otsusega (edaspidi „muutmisotsus") põhjusel, et vaidlusalune maa-ala ei ole toetuskõlblik.

24 A. Niedermair-Schiemann esitas muutmisotsuse peale vaide.

25 Landkreis Bad Dürkheimi õiguskomisjon leidis, et 20. veebruari 2006. aasta esialgne otsus tehti kooskõlas kehtivate õigusnormidega, rahuldas A. Niedermair-Schiemanni vaide ning tühistas 22. oktoobri 2007. aasta otsusega muutmisotsuse.

26 ADD esitatud kaebuse alusel tühistas Verwaltungsgericht Neustadt an der Weinstraße 2. juuli 2008. aasta otsusega 22. oktoobri 2007. aasta otsuse ning jõustas muutmisotsuse.

27 Verwaltungsgericht leidis kõigepealt, et kui kasutamise eesmärk on nii looduskaitse kui ka ekstensiivne põllumajanduslik tegevus, tuleb lähtuda vastavast kasutusõigusest. Ta märkis seejärel, et ühtse otsemaksete kava eesmärk ei ole anda sissetulekutoetust riigiasutuse poolt kasutajale pandud looduskaitsekohustuste täitmise eest. Nimetatud kohus märkis ka seda, et põllumajandusliku kasutamisega saab olla tegemist vaid siis, kui põllumajandustootja on saanud kasutusõiguse rendilepingu või muu sarnase tehingu alusel. Ta leidis lisaks sellele, et põhikohtuasja asjaoludel anti kõnesolev maa-ala A. Niedermair-Schiemanni käsutusse mitte põllumajanduslikul, vaid looduskaitse eesmärgil. Lõpuks leidis kohus, et selleks, et kõnesolevat maa-ala saaks pidada toetuskõlblikuks, peab see moodustama osa toetust saavast põllumajandusettevõtte maast ning põllumajandustootjal peab olema õigus seda maa-ala kasutada põllumajanduslikul eesmärgil, mis aga antud juhul nii ei ole.

28 Landkreis Bad Dürkheim ja A. Niedermair-Schiemann esitasid selle otsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule apellatsioonkaebuse.

29 Nimetatud kohtu sõnul sõltub põhikohtuasja lahendus küsimusest, kas vaidlusalune maa-ala vastab määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõikes 2 esitatud mõistele „toetuskõlblik hektar".

30 Neil asjaoludel otsustas Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas põllumajandusmaaga määruse (EÜ) nr 1782/2003 artikli 44 lõike 2 tähenduses on tegemist ka juhul, kui maa-ala kasutatakse ka põllumajanduslikel eesmärkidel (lammaste karjatamine), kuigi maakasutuse peamine eesmärk on maastikuhooldus ja looduskaitse?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav,

siis kas maad kasutatakse mittepõllumajanduslikuks tegevuseks nõukogu määruse (EÜ) nr 1782/2003 artikli 44 lõike 2 tähenduses juhul, kui tegevuse peamine eesmärk on looduskaitse või igal juhul siis, kui põllumajandustootja on looduskaitse eesmärkidel kohustatud juhinduma looduskaitseasutuse korraldustest?

3. Kui tegemist on põllumajandusmaaga (1. küsimus), mida kasutatakse ka põllumajanduslikuks tegevuseks (2. küsimus),

siis kas põllumajandusmaa käsitamine põllumajandusettevõtte maana (põllumajandusettevõtte põllumajandusmaa määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõike 2 tähenduses) eeldab, et:

a) see on põllumajandusettevõtte käsutuses rendilepingu või muu sarnast liiki tähtajalise tasulise tehingu alusel?

b) Kui vastus küsimusele a on eitav, siis kas maad saab käsitada põllumajandusettevõtte maana ka juhul, kui see on looduskaitse eesmärkidel antud piiratud ajaks põllumajandusettevõtte käsutusse teataval viisil kasutamiseks tasuta või ainult kutseühingule tasutavate osamaksete eest?

c) Kui vastus küsimusele a on jaatav, siis kas maad saab käsitada põllumajandusettevõtte maana ka juhul, kui põllumajandusettevõte on kohustatud tasu eest osutama seal teatavat teenust?"

Eelotsuse küsimused

Esimene ja teine küsimus

31 Esimese kahe küsimusega, mida tuleb uurida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et see keelab käsitada maa-ala toetuskõlblikuna juhul, kui seda kasutatakse ka põllumajanduslikel eesmärkidel, kuigi maakasutuse peamine eesmärk on maastikuhooldus ja looduskaitse, nimelt kui põllumajandustootja on looduskaitse eesmärkide tagamiseks kohustatud juhinduma looduskaitseasutuse korraldustest.

32 Määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõike 2 esimese lõigu alusel on „toetuskõlblik hektar" põllumajandusettevõtte mis tahes põllumajandusmaa haritava maana või püsikarjamaana, välja arvatud püsikultuuride või metsa all olevad pindalad ning mittepõllumajanduslikuks tegevuseks kasutatavad pindalad.

33 Neil asjaoludel soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks teada, kas põllumajandusmaana saab käsitada maa-ala, mida kasutatakse ka põllumajanduslikel eesmärkidel, kuigi maakasutuse peamine eesmärk on maastikuhooldus ja looduskaitse.

34 Põllumajandusmaa mõiste on määratletud määruse nr 795/2004 artikli 2 punktis a kui viljelusmaa, püsirohumaa ja alaliste kultuuride all olev kogu maa-ala.

35 Sama määruse artikli 2 punktist b koosmõjus määruse nr 796/2004 artikli 2 punktiga 1 tuleneb, et viljelusmaa on põllukultuuride tootmiseks haritav maa ja tootmisest kõrvale jäetud maa või kooskõlas määruse nr 1782/2003 artikliga 5 heas põllumajanduslikus ja keskkondlikus korras hoitav maa.

36 Määruse nr 795/2004 artikli 2 punktist e koosmõjus määruse nr 796/2004 artikli 2 punktiga 2 tuleneb, et püsirohumaa on maa, mida kasutatakse rohu või muude rohttaimede looduslikuks kasvatamiseks või harimiseks ning mis ei ole põllumajandusettevõtte külvikorraga hõlmatud viie aasta jooksul või kauem.

37 Käesoleva kohtuotsuse punktides 32–36 osutatud sätetest tuleneb, et maa liigitamine „viljelusmaaks" või „püsirohumaaks" ning seega „põllumajandusmaaks" sõltub kõnealuse maa-ala tegelikust kasutusest. Seega tuleb maad käsitada põllumajandusmaana, kui seda kasutatakse viljelusmaa või püsirohumaana määruse nr 796/2004 artikli 2 punktide 1 ja 2 tähenduses.

38 Sellest tulenevalt ei saa asjaolu, et maatükid, mida tegelikult kasutatakse viljelusmaa või püsirohumaana, on kasutuses peamiselt looduskaitse ja maastikuhoolduse eesmärgil, takistada nende käsitamist põllumajandusmaana määruse nr 796/2004 artikli 2 punktide 1 ja 2 tähenduses.

39 Täiendavalt tuleb märkida, et nagu määruse nr 1782/2003 põhjendustest 3, 21 ning 24 tuleneb, on ühtse otsemaksete kava üks eesmärk keskkonnakaitse. Euroopa Kohus on ka leidnud, et keskkonnakaitset, mis on üks Euroopa Liidu põhieesmärke, tuleb lugeda ka üheks ühise põllumajanduspoliitika eesmärkidest (16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-428/07: Horvath, EKL 2009, lk I-6355, punkt 29). Lisaks sellele näeb määruse nr 796/2004 artikli 2 punkt 1 otsesõnu ette, et kooskõlas määruse nr 1782/2003 artikliga 5 heas põllumajanduslikus ja keskkondlikus korras hoitav maa kuulub viljelusmaa mõiste alla ning on seega põllumajandusmaa määruse nr 795/2004 artikli 2 punkti a tähenduses.

40 Neil asjaoludel oleks vastuoluline, kui põllumajandusmaa muutuks toetuskõlbmatuks, kui seda kasutatakse maastikuhoolduse ja looduskaitse eesmärgil.

41 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et see, kui maa-ala kasutuse peamine eesmärk on looduskaitse ja maastikuhooldus, ei muuda selle maa-ala olemust põllumajandusmaana määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõike 2 tähenduses, kuna käesoleval juhul kasutatakse maad tegelikult ka viljelusmaa või rohumaana.

42 Teiseks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas toetuskõlblik on põllumajandusmaa, millel läbi viidava tegevuse peamine eesmärk on maastikuhooldus ja looduskaitse.

43 Selles osas tuleb meenutada, et määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõike 2 esimese lõigu kohaselt ei ole toetuskõlblik see osa põllumajandusmaast, mida kasutatakse mittepõllumajanduslikuks tegevuseks.

44 Nimetatud määruse artikli 2 punkt c määratleb põllumajandusliku tegevuse põllumajandustoodete tootmise ja kasvatamisena, sealhulgas saagikoristusena, lüpsikarja pidamisena, põllumajandusloomade aretamisena ja pidamisena ning maa hoidmisena heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes kooskõlas selle määruse artikliga 5.

45 Neil asjaoludel tõstatab eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimuse, kas põllumajandusmaa, mida kasutatakse nii põllumajanduslikuks tegevuseks kui ka mittepõllumajanduslikuks tegevuseks selle artikli 44 lõike 2 esimese lõigu tähenduses, on toetuskõlblik.

46 Käesoleval juhul tuleb märkida, et nagu eelotsusetaotlusest ilmneb, tegeletakse vaidlusalusel maa-alal põllumajandusliku tegevusega.

47 Kuna põllumajandusmaal tegeletakse põllumajandusliku tegevusega määruse nr 1782/2003 artikli 2 punkti c tähenduses, siis ei ole sama määruse artikli 44 lõike 2 kohaldamise seisukohast oluline, kas selle tegevuse peamine eesmärk on põllumajanduslik või looduskaitsealane.

48 Kõnealuses sättes osutatud põllumajandusliku tegevuse määratluse seisukohast ei oma tähtsust ka asjaolu, et siseriiklik pädev ametiasutus annab põllumajandustootjale korraldusi. See vastab tõele seda enam, et määruse nr 1782/2003 artikli 3 kohaselt ei ole mitte üksnes põllumajandustootja, kellele makstakse otsemakset, kohustatud arvestama III lisas osutatud kohustuslikke majandamisnõudeid ning artikli 5 alusel kehtestatud häid põllumajandus- ja keskkonnatingimusi, vaid ühtlasi on pädev riigiasutus kohustatud esitama põllumajandustootjale loetelu niisuguste kohustuslike majandamisnõuete ning heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste kohta, mida tuleb järgida.

49 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõiget 2 tuleb tõlgendada selliselt, et kõnealune säte ei keela käsitada toetuskõlblikuna maa-ala, mida kasutatakse ka põllumajanduslikel eesmärkidel, kuigi maakasutuse peamine eesmärk on maastikuhooldus ja looduskaitse. Asjaolu, et põllumajandustootja peab juhinduma looduskaitseasutuse korraldustest, ei võta tegevuselt, mis vastab kõnealuse määruse artikli 2 punktis c osutatud määratlusele, selle põllumajanduslikku laadi.

Kolmas küsimus

50 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus saada selgust, mis tingimustel saab põllumajandusmaad käsitada põllumajandusettevõtte maana määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõike 2 tähenduses.

51 Eelkõige soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus kõigepealt teda, kas põllumajandusmaa käsitamiseks põllumajandusettevõtte maana on vaja, et põllumajandustootja käsutaks seda põllumajandusliku rendilepingu või muu tasulise kasutuslepingu alusel. Mainitud kohus küsib seejärel, kas põllumajandusettevõtte maana saab käsitada ka maad, mis on antud põllumajandustootja käsutusse kindlaksmääratud kasutamiseks piiratud ajavahemiku jooksul ning kohustusega järgida looduskaitse-eesmärke. Lõpuks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas põllumajandusmaad saab käsitada põllumajandusettevõtte maana, kui põllumajandustootja on kohustatud seal tasu eest osutama teatavat teenust.

52 Esiteks tuleb meenutada, et määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõike 2 kohaselt on toetuskõlblik maa põllumajandusettevõtte põllumajandusmaa. Põllumajandusettevõte on kõnealuse määruse artikli 2 punktis b määratletud kui kõik põllumajandustootja poolt juhitavad sama liikmesriigi territooriumil asuvad põllumajanduslikud tootmisüksused.

53 Mainitud määruse artikli 44 lõige 3 täpsustab, et maatükid, mis vastavad mis tahes toetusõigusega seotud maa-alale, peavad olema põllumajandustootja käsutuses vähemalt 10 kuu pikkuseks ajavahemikuks.

54 Seega tuleb märkida, et määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõige 2 ning sama artikli lõige 3 ei täpsusta, millise õigussuhte alusel peab põllumajandustootja asjassepuutuvat maa-ala kasutama. Seetõttu ei saa nimetatud sätete põhjal järeldada, et kõnealused maatükid peavad olema põllumajandustootja käsutuses põllumajandusliku rendilepingu või muu võrdväärse tehingu alusel.

55 Vastavalt lepinguvabaduse põhimõttele on pooled vabad kujundama õigussuhet, millel teatava maa-ala kasutamine põhineb. Vastupidise sätte puudumisel on pooltel ka õigus kokku leppida, et maatükkide käsutusse andmine toimub rahalise tasuta.

56 Lisaks on neil õigus ette näha, et põllumajandustootja on maade käsutusõiguse saamise eest kohustatud tasuma kutseühingu osamakseid.

57 Teiseks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas teatavat maad saab käsitada põllumajandusettevõtte maana, kui põllumajandustootja suhtes kehtivad teatavad piirangud sellel maa-alal lubatud tegevuse kestuse ja olemuse osas, nagu 12. novembril 1998 Rheinland-Pfalzi liidumaa ja A. Niedermair-Schiemanni vahel sõlmitud lepingu puhul.

58 Selles osas tuleb meenutada, et nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktist 52, tuleb maad käsitada põllumajandustootja ettevõtte maana, kui põllumajandustootjal on põllumajandusliku tegevuse eesmärgil õigus seda maa-ala majandada.

59 Ei määrus nr 1782/2003, määrus nr 795/2004 ega määrus nr 796/2004 ei täpsusta, mis on määruse nr 1782/2003 artikli 2 punktis b esitatud väljendi „põllumajandustootja poolt juhitavad […] tootmisüksused" täpne sisu.

60 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb liidu õiguses määratlemata väljendi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel lähtuda selle väljendi tavakeele tähendusest, võttes arvesse väljendi kasutamise konteksti ja nende sätete eesmärke, mille osaks see on (10. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-336/03: easyCar, EKL 2005, lk I-1947, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Seoses ühtse otsemaksete kavaga ei tähenda juhtimise mõiste vastupidi sellele, mida ADD väitis oma kirjalikes märkustes, et põllumajandustootjal on asjassepuutuva maa-ala põllumajanduslikel eesmärkidel kasutamisel piiramatu käsutusõigus.

62 Vastupidi, põllumajandustootja peab sellel maa-alal põllumajandusliku tegevuse korraldamisel olema piisavalt sõltumatu, mida aga peab hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus, võttes arvesse kõiki käesoleva kohtuasja asjaolusid.

63 Niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas on oluline eelkõige see, et põllumajandustootja ei oleks oma tegevuses täielikult allutatud pädeva riigiasutuse korraldustele. Nii peab põllumajandustootjal viimati nimetatud korraldustele vaatamata olema selle maa-ala kasutamisel teatav otsustusõigus.

64 Vastavalt määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõikele 3 peavad toetuskõlblikud maatükid olema põllumajandustootja käsutuses vähemalt 10 kuu pikkuseks ajavahemikuks.

65 Sel ajavahemikul peab põllumajandustootja olema piisavalt sõltumatu kõnealuse maa kasutamisel, sh maa hoidmisel heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes määruse nr 1782/2003 artikli 5 tähenduses.

66 Lisaks on oluline, et kolmandad isikud ei tegeleks vaidlusalusel maa-alal nimetatud ajavahemikul põllumajandusliku tegevusega. Vältimaks seda, et mitu põllumajandustootjat käsitavad kõnesolevaid maatükke oma ettevõttele kuuluvate maatükkidena, on vaja tagada, et seda maad ei saaks nimetatud ajavahemikul ühtses otsemaksete kavas arvestada muude põllumajandustootjate ettevõtetele kuuluva maana.

67 Kolmandaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas põllumajandusmaad võib käsitada põllumajandusettevõttele kuuluva maana, kui põllumajandustootja on kohustatud seal tasu eest osutama teatavat teenust.

68 Selles osas tuleb meenutada, et vastavalt määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõikele 2 koosneb põllumajandusettevõtte põllumajandusmaa viljelusmaast ja püsirohumaast, mille kasutamisel põllumajanduslikuks tegevuseks omab põllumajandustootja teatavat sõltumatust.

69 On oluline ka täpsustada, et põllumajandusliku tegevusega tegelemine nimetatud maa-alal peab toimuma põllumajandustootja nimel ja arvel, selle peab kindlaks tegema eelotsusetaotluse esitanud kohus.

70 Asjaolu, et põllumajandustootja on kohustatud tasu eest täitma teatavaid ülesandeid ka kolmanda isiku arvel, ei ole selles osas oluline.

71 Seetõttu tuleb kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 1782/2003 artikli 44 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii:

– põllumajandusmaa käsitamiseks teatavale põllumajandustootja ettevõttele kuuluva maana ei ole vajalik, et põllumajandustootja käsutab seda tasulise põllumajandusliku rendilepingu või samalaadse kasutuslepingu alusel;

– see säte ei keela käsitada põllumajandusettevõttele kuuluva maana maa-ala, mis on piiratud ajavahemikuks ning tasuta, ainult kutseühingule tasutavate osamaksete eest antud looduskaitse eesmärkide täitmiseks põllumajandustootja käsutusse kindlaksmääratud kasutamiseks, tingimusel et asjassepuutuval põllumajandustootjal on võimalik seda maad piisava sõltumatusega kasutada põllumajanduslikuks tegevuseks vähemalt 10 kuu pikkusel ajavahemikul;

– kõnesoleva maa-ala käsitamist põllumajandustootja ettevõtte maana ei mõjuta asjaolu, et põllumajandustootja on kohustatud tasu eest täitma teatavaid üles-

andeid kolmanda isiku arvel, kui põllumajandustootja kasutab maa-ala ka põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks oma nimel ja arvel.

Kohtukulud

72 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Nõukogu 29. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1782/2003 (millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks ning muudetakse määruseid (EMÜ) nr 2019/93, (EÜ) nr 1452/2001, (EÜ) nr 1453/2001, (EÜ) nr 1454/2001, (EÜ) nr 1868/94, (EÜ) nr 1251/1999, (EÜ) nr 1254/1999, (EÜ) nr 1673/2000, (EMÜ) nr 2358/71 ja (EÜ) nr 2529/2001, muudetud nõukogu 19. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 2013/2006) artikli 44 lõiget 2 tuleb tõlgendada selliselt, et kõnealune säte ei keela käsitada toetuskõlblikuna maa-ala, mida kasutatakse ka põllumajanduslikel eesmärkidel, kuigi maakasutuse peamine eesmärk on maastikuhooldus ja

looduskaitse. Asjaolu, et põllumajandustootja peab juhinduma looduskaitseasutuse korraldustest, ei võta tegevuselt, mis vastab kõnealuse määruse artikli 2 punktis c osutatud määratlusele, selle põllumajanduslikku laadi.

2. Määruse nr 1782/2003 (muudetud määrusega nr 2013/2006) artikli 44 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii:

– **põllumajandusmaa käsitamiseks teatavale põllumajandustootja ettevõttele kuuluva maana ei ole vajalik, et põllumajandustootja käsutab seda tasulise põllumajandusliku rendilepingu või samalaadse kasutuslepingu alusel;**

– **see säte ei keela käsitada põllumajandusettevõttele kuuluva maana maaala, mis on piiratud ajavahemikuks ning tasuta, ainult kutseühingule tasutavate osamaksete eest antud looduskaitse eesmärkide täitmiseks põllumajandustootja käsutusse kindlaksmääratud kasutamiseks, tingimusel et asjassepuutuval põllumajandustootjal on võimalik seda maad piisava sõltumatusega kasutada põllumajanduslikuks tegevuseks vähemalt 10 kuu pikkusel ajavahemikul;**

– **kõnesoleva maa-ala käsitamist põllumajandustootja ettevõtte käsutuses oleva maana ei mõjuta asjaolu, et põllumajandustootja on kohustatud tasu eest täitma teatavaid ülesandeid kolmanda isiku arvel, kui põllu-**

majandustootja kasutab maa-ala ka põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks oma nimel ja arvel.

Allkirjad